

Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS SAVAITRAŠTIS
2008 m. spalio 10 d.

Eina nuo 1988 m.
spalio 2 d.

Nr. 38 (820)

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga, Jurbarko, Tauragės ir Šilalės filialai spalio 4 d. organizavo žygį Kęstučio apygardos partizanų takais. Žygio dalyviai iš vienos Lietuvos rinkosi Skaudvilėje, Tauragės rajone. Eisenoję issirikiavo visų delegacijų vėliavininkai, Šilalės S. Gaudėliaus gimnazijos jaunieji skautai su vadove mokytoja E. Gedeikiene, Šilalės Stepono Dariaus ir Stasio Girėno vidurinės mokyklos, Pajūrio Stanislovo Biržiškio vidurinės mokyklos, Tenenių pagrindinės mokyklos, Laukuvos Norberto Vėliaus gimnazijos jaunieji skautai ir jaunieji krašto-

tyrininkai, vadovaujami isto-rijos mokytojos Rimos Mil- kintienės. Jaunuju šaulių va- dai: J. Linkevičius, E. Burčas, P. Petraciūnas ir A. Dragūnas, didžiulė minių dalyvių nukreipė gražiai išsirikiuoti tarp paminklinių kryžių žuvusiems partizanams.

I susirinkusius žygio dalyvius kreipėsi Edvardas Stron- cikas, TS-LKD Jurbarko skyriaus pirmininkas, LPKTS ta- rybos pirmininkas. Susirinku- siuosius pasveikino ir labai gausiu jaunimo dalyvių būriu pasidžiaugė LPKTS pirmi- ninkas Antanas Lukša.

Skaudvilės seniūno pavaduo- toja Dalia Milašienė pristatė Skaudvilės istorinės praeities puoselėtojus – mokytojus Ri- čardą Paulauską ir Eugeniją Krencienę. R. Paulauskas pa- pasakojo apie NKVD sode nukankintųjų paieškos inicia- torių A. Gedutį. Skaudvilės NKVD kieme 1944–1955 m. buvo užkasami nužudyti Lie- tuvos partizanai. Atgimimo metais prie buvusio NKVD pastato pastatytas ir pašven-

tintas koplytstulpis, atidengta atminimo lenta. Kasinėjant šią teritoriją identifikuoti 43 Kęstučio apygardos partiza- nų ir rémėjų, nukankintų 1944–1955 metais, palaikai. 1992 m. Amžinojo poilsio nu- kankintieji atgulė Skaudvilės kapinėse. Užkasimo vieta pa- likta atminimui. Pastatytas di- dingas lauko akmenų obelis- kas ir 43 kryžiai.

Istorijos mokytoja E. Krencienė teigė, kad nej-

manoma surinkti duomenų, kiek iš viso žmonių nukankinta Skaudvilės NKVD pastate.

Iš Skaudvilės žygio daly- vių kolona pajudėjo į Ant- egluonį – Kęstučio apygardos vadavietę. Nuostabiamė gam- tos kampelyje, Egluonos upėlio pakrantėje, eigulio Juozo Juknos sodyboje įrengtame bunkeryje, Kęstučio apygardai vadovavo leitenantas Juozas Kasperavičius-Visvydas.

(keliamas į 2 psl.)

Prie paminklo partizanei Neringai Laukuvoje

Žygio dalyviai Žvingiuose, prie paminklo žuvusiems partizanams

Kaune atidengtas generolo Povilo Plechavičiaus biustas

Spalio 4 d. į Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodeli rinkosi dimisijos karininkai, miesto visuomenė, buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai. Čia atidengtas paminklas tarpukario Lietuvos vietinės rinktinės įkūrėjui, brigados generolui Povilui Plechavičiui. „Jei ne principinga generolo Povilo Plechavičiaus ir jobendražygių pozicija 1926 metų valstybinio

perversmo metu, šiandien galėtė vienas nemokėtumė lietuviškai kalbėti, nes galėjome ir uždusti "draugiškame" didžiojo kaimyno glėbyje,“ – šventinės ceremonijoje metu kalbėjovėnės iš paminklo statybos iniciatorių, buvęs gen. P. Plechavičiaus Vietinės rinktinės karys, buvęs politinis kalnys, dim. kpt. Kazys Giedraitis.

(keliamas į 7 psl.)

Prie atidengto paminklo

Zenono Šiaučiulio nuotr.

Apie kandidatu į LR Seimo narius reitingavimą

Šiuo metu Lietuvoje Seimo narių rinkimuose taikoma mišri rinkimų sistema: 71 Seimo narys yra tiesiogiai renkamas vienmandatėse apygardose; 70 Seimo narių renkami proporciniu būdu daugiamandatėje apygardoje pagal politinių partijų sąrašus.

Daugiamandatėje apygardoje taikoma proporcinė rinkimų sistema, kai mandatai paskirstomi partijų sąrašams. I LRS patenka atskirų partijų, peržengusių 5 proc. barjerą, atstovai pagal rinkėjų pareikštą valių ir gautus pirmumo balsus (kandidato reitingo balus).

2004 m., formuojant galutinį išrinktų kandidatų sąrašą, galiojusi tvarka reikalavo vertinti ir priešrinkiminį numerį (vietą), kurią savo atstovams buvo suteikusios partijos, nes galiojo vadinamasis partinis reitingas. Partinis reitingas suveikdavo kaip saugiklis – gelbėtojas sąrašo pradžioje

įrašytiems kandidatams. Analizuojant 2004 m. LRS rinkimų daugiamandatės apygardos rezultatus pastebėta, kad rinkėjų pirmumo balsais buvo pagerintos kandidatų vietas partijų porinkiniame sąraše nuo 1 iki 33 pozicijos ir jie tapo Seimo nariais. Rinkėjų valia skiriami pirmumo balsai yra labai svarbūs ir reikalingi.

Kitiems sąraše esantiems kandidatams partinis reitingas pasireikšdavo ir kaip priešrinkinio numerio sąraše reguliatorius. Deja, ne visada logiškai. Pavyzdžiui, turint daugiau pirmumo balsų kandidatui tek davė net ir žemesnė vieta. Toks rinkėjų valios, išreikštose pirmumo balsais, nuvertinimas yra pašalintas naujos redakcijos Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatyme, nes neliko partinio reitingo.

2008 m. balandžio 15 d. Lietuvos Respublikos Seimo

rinkimų įstatymo 90 straipsnio pataisomis pakeista kandidatų į Seimo narius reitingo skaičiavimo ir sąrašų galutinės eilės nustatymo tvarka: pirmesniuoju eilėje įrašomas kandidatas, surinkęs daugiau rinkėjų reitingo balų (pirmumo balsų iš viso), bet ne mažiau 70 pirmumo balsų. Jeigu kandidatod pirmumo balsų suma mažesnė, laikoma, kad kandidato reitingo balai lygūs nuliui. Jeigu keli kandidatai surenka po lygiai reitingo balų, pirmesniuoju įrašomas tas kandidatas, kuris buvo įrašytas pirmesnis rinkiminiamame sąraše. Šiemet galutiniai rinkimų rezultatai labai priklaujys nuo kandidatų reitingavimo, nes pirmumo balsais į priekį galima iškelti bet kurį sąraše esantį kandidatą.

Taigi šiuose LRS rinkimuose rinkėjai galės kandidatų sąrašus koreguoti savo balsais.

(keliamas į 5 psl.)

Kęstučio apygardos partizanų takais

(atkelta iš 1 psl.)

Tai buvo sumanus, sąžiningas, talentingasvadas, vertinamas bendražygių. Apygardos vadas Juozas Kasperavičius-Visvydas, aplink aktyviai siaučiant stribams, išdavikui J. Markuliui, nesugebėjusiam nustatyti vadavietės, rengėsi pakeisti štabo dislokacijos vietą, tačiau nespėjo. Apsupus bunkerį kareiviams ir stribams, vadas J. Kasperavičius-Visvydas ir adjutantas A. Biliūnas-Džiugas atsišaudė, degino dokumentus. 1947 m. balandį partizanai gyvi nepasidavė – gyvybes paaukojo už Tėvynę. Jų kūnai buvo nuvežti į Tauragės MVD pastato kiemą. Apie šį įvykį žygio dalyviams papasakojo dimisijos kapitonas Vincas Vernickas, atkurtos Kęstučio apygardos vadas, ir Pranas Rindokas, LPKTS Tauragės filialo pirmininkas. Kad Kęstučio apygardos vadas buvo vertinamas, įrodo ir tai, jog partizanų vadų suvažiavime 1949 m. vasario 16 d. J. Kasperavičius-Visvydas buvo pagerbtas aukščiausiu partizanų įvertinimu – Laisvės kovos karžygio garbės vardu, apdovanotas 1-ojo laipsnio Laisvės kovos kryžiumi su kardais. Lietuvos Respublikos Prezidento 1997 m. lapkričio 20 d. dekretu, J. Kasperavičius apdomanotas Vyčio Kryžiaus 1-ojo laipsnio ordinu, 1998 m. jam suteiktas pulkininko laipsnis (po mirties).

Žygio dalyviai aplankė ir Tauragėje buvusių NKVD (MGB) būstinių, vadintam „šubertine“. Siame liūdnai pagarsėjusiam pastate 1945–1954 m. buvo įsikūrė saugumiečiai. Kiek nukankintųjų priglaudė pastato kiemas – nežinoma. Prie paminklo į žygio dalyvius kreipėsi pirmasis atkurtos Lietuvos valstybės vadovas, Europos Parlamento narys prof. Vytautas Landsbergis. Žygio dalyvių šiltai sutiktas V. Landsbergis priminė, ypač jaunimui, kuriems kovą keliai yra tik istorija, nepamiršti dėl ko buvo kovota. Nukankintiems Lietuvos laisvės kovojojams 1993 m. iš lauko akmenų pastatytas didžiulis obeliskas, šalia – atminimo sienele su žuvusiujių pavardėmis. Manoma, kad čia užkasti ir Kęstučio apygardos vado Juozo Kasperavičiaus-Visvydo palaiakai. I susirinkusiuosius kreipėsi Martina Aštrauskaitė-Bikuličienė. 1953 metų sausio 2-ają ji neteko savo tėvo – kario savanorio Jono ir dėdės Antano Aštrauskų, kuriuos Šakių rajone, Žalgirio miške, nužudė KGB darbuotojai. Anot jos, Lietuvos laisvės kovojojų žudikai iki šiol vaikšto nebaudžiami. „Noriu tik vieno, kad praburstų jų są-

Kęstučio apygardos vadavietės vietoje Antegluonyje

Skaudvilėje, buvusiame NKVD kieme, kur 1944–1955 m. buvo užkasami nužudyti Lietuvos partizanai

žinė ir jie parodytų, kur užkasti nužudyti partizanų kūnai, nes visi nužudytieji turi būti palaidoti.“ Lietuvos atgimimo metraštiniu Albinas Krenta taipogi prisiminė tardymo baimus, patirtus kaiint „šubertinėje“.

Iš Tauragės žygio dalyvių kolona pasuko Šilalės rajono link. Kęstučio apygardos partizanams iš Žvingių parapijos atminimo kryžius yra pastatyta Bikavėnų kapinėse, prie Šv. Roko koplyčios. Paminėtas 31 Laisvės kovotojas. Tylos minute pagerbtai žuvusiuosius pakvietė Pranas Rindokas. Jurbarko buvusių tremtinii ir politinių kalinių choros „Versmė“ (vad. Marija Tautkuvienė) skambančios dainos vedė prisiminimą takais. Grožėdamiesi nuostabiu Žemaitijos kraštu važiavome Pajūrio link. Tai nedidelis miestelis Jūros upės pakrantėje. Pagrindinėje miesto aikštėje pastatytas obeliskas Lietuvos partizanams, „Žuvusiems už Lietuvą“ ir „Žuvusiems Sibire“. „Dievui ir Tėvynieli komite ištikimi, apgynėme Lietuvą gyvybės auka“, –

užrašyta obeliske. Aplink paminklą pusračiu išdėstyti septyni dideli lauko akmenys, simbolizuojantys septynis šaltuosius regionus, kuriuose nuo Tėvynės meilės buvo „gydomi“ Pajūrio parapijos žmonės. Memorialo įrengimo iniciatoriai: a. a. Pajūrio klebonas Vytautas Sadauskas, buvusi LPKTS Šilalės filialo pirmininkė Ieva Puidokienė ir buvės Pajūrio klebonas Jonas Baginskas.

Laukuvo Norberto Vėliaus gimnazijos istorijos mokytoja, Šilalės savivaldybės tarybos narė Vera Macienė prasė žygio dalyvių nepamiršti Laisvės kainos. Paminkle žuvusiesiems Šilalėje iškalta net 180 pavardžių – tiek aukų paraiškavo Šilalės apylinkės. Šilalės rajono teritorijoje kovojo ir žuvo žymūs Lietuvos Laisvės kovų vadai – Vakarų Lietuvos (Jūros) srities vadai Aleksandras Milaševičius-Ruonis, Žemaičių apygardos vadai – Juozas Ivanauskas-Vygantas ir Vladas Montvydas-Zemaitis, Butageidžio rinktinės vadai Petras Balčinas-Pušis, Lukšto būrio vadai Jonas

Krenta-Rūtenis. Kaip teigia istorikai, šis mažai miškingas kraštas nelabai tiko partizaniam karui, tačiau kova čia truko beveik 15 metų.

Žygio dalyvius Šilalėje pasveikino Šilalės mero paduvaltojas Jonas Gudauskas. Šilalės pušyne pastatyta paminkla Laisvės kovojojai kreipiasi į mus: „Nėra didesnės meilės, kaip atiduoti gyvybę“. Tęsiantieji jų darbus atsako: „Ilsėkitės – Tėvynė bus laisva“.

Buvusi Žemaičių apygardos partizanė poetė Irena Petkutė-Neringa redagavo leidžiamus partizanų leidiinius: „Malda giroje“, „Laisvės kovą aidai“, „Laisvės balsas“. Pogrindinėje spaudoje ji rašė: „Grįšim nemirtingais tapę“. Grįžo visiems laikams. Grįžo nemirtingi Skaudvilės obeliske, Egluonos pakrantėje, Tauragėje, Žvingiuose, Bikavėnuose, Pajūryje, Šilalėje, Laukuvoje. „Gal dar ne visi grįžo?“ – klausė rašytojas E. Ignatavičius Laukuvoje atdengiant paminklą Irenai Petkutei-Neringai. Vera Macienė taip pat klausė ir priminė: „Jeigu mažytis rajonas – Šilalė didingu monumentu Laukuvoje įrodė, kad grįžo nemirtingomis tapusios visas moterys, kovojujos už Lietuvos laisvę, ar nepamiršome partizanų Motinų?“ Ar mes viską padarėme, kad visi nemirtingieji grįžtų? Dar daug darbų reikia padaryti. Juos vardijo buvusi politinė kalinė, LPKTS Šilalės filialo pirminkė, Šilalės savivaldybės tarybos narė, poetė Teresė Ūksienė. Jos pastangomis partizanai: Irena Petkutė-Neringa, Mečislovas Dargužas-Aras, žuvusiu partizanų brolis, politinis kalinis Vytautas Liatiukas, partizanų rėmėja Stefa Grikšaitė-Kranauskienė grįžo ir poezijos eilėmis knygose: „Ne mirti – gyvent atėjom“, „Žingsniai laikė“, „Nutrukusi gyvenimo daina“.

Žygio dalyviai pailsėti ir aptarti buvusių darbų susirinko Lakštingalų slėnyje. Patirtimi dirbant dėl Tėvynės dalių LR Seimo narys dr. Povilas Jakučionis. Su žygio dalyviais bendravo TS-LKD kandidatai į LR Seimo naarius: Ričardas Malkevičius, Stasys Šedbaras, Lietuvos Sąjūdžio tarybos pirmininkas Rytas Kupčinskas, Birutė Kažemėkaitė iš Kalvarijos, Vilhelmas Haase iš Šakių ir daugelis kitų žygio dalyvių iš Akmenės, Panevėžio, Šiaulių, Kauno, Vilniaus ir kitų Lietuvos vietų.

Tegul mūsų darbai būna verti Tėvynės palaiminimo ir atminimo!

**Loreta KALNIKAITĖ
Jolitos Navickienės
nuotr.**

Dr. Povilas JAKUČIONIS

Putin-chanas nuteriojo Gruziją

Ne tik nuteriojo, bet ir apiplėšė, atimdamas penktadalį Gruzijos teritorijos. Putinas plėšikauja kaimyninėse valstybėse, vadovaudamas viduramžių logika. Kieno galybė, to ir teisybė. Ką užkariai, tas tau teisėtai priklauso. Todėl dabar Pietų Osetijoje ir Abchazijoje kuria savo kariunes bazes, stato gyvenamuosis namus Rusijos kariškių šeimoms. Užkariautas teritorijas net užsienio stebėtojų, taikdarių nejsileidžia. Vadinas, kuriasi ilgam, gal iki galimo Rusijos Federacijos subyrėjimo. Atrodo, broliams gruzinams savo teritorijų susigrąžinimo teks laukti ilgai. Panašiai kaip mums, lietuviams, reikėjolaukti savo amžinosios sostinės Vilniaus. Maskvos meras Jurijus Lužkovas nesenai atviravo žurnalistams, kad Pietų Osetija *de facto* jau yra Rusijos sudėtyje, bet dar reikia laiko šiam žingsniui juridiskai įteisinti. Maskvos statytiniai iš Cchinvalio nedels atvykti su tokiu prašymu.

Rusijos armija tiesiog nuteriojo Gruzijos šiaurinę dalį. Sugriovė Gorio miestą ir Počio uostą, pakeliui sudegino daug kaimų. Sunaikino Gruzijos kariuomenės bazes, tankus, lėktuvus ir karos laivus, sugriovė kelius, tiltus, susprogdino naftotiekį. Šalies ūkiui padaryta keleto milijardų JAV dolerių nuostolių. Ir visa tai – dėl nepaklusnumo galingam Ryti chanui. Gruzinai mano, kad užpuolimo tikslas – nuversti „nepaklusnį“ Gruzijos preidentą Michailą Saakašvili ir pasodinti įjovietą Kremliaus marionetę. Tai irgi būtų atitikę Ryti chanų papročius. Bet nepavyko parklupdyti išdidžią gruzinų tautą. Ir ačiū Dievui!

Atsigrežus į netolimą Lietuvos istoriją, galima pastebėti, kad Gruzijoje pasikartojo 1920 metų Lietuvos įvykių, kai generolo Želigovskio armija užgrobė Vilnių ir Vilniaus kraštą, atplėsdama trečdalį Lietuvos žemų. Charakteringa, kad abiem atvejais tai kai su agresoriais tarpininkavo Prancūzija. Galima sakyti, kad tarpininkavo agresorių naudai, nes įtvirtino *status quo*, susidariusių po agresijos aktų.

(keliamo į 3 psl.)

Putin-chanas nuteriojo Gruziją

(atkelta iš 2 psl.)

M.Saakašvilio mėginimą susigrąžinti Pietų Osetiją galima lyginti su mūsų Klaipėdos krašto susigrąžinimu. Tik Gruzijai ši kartą aiškiai nepasisekė.

Kaip i Rusijos agresiją reagavo demokratiniai Vakarai ir tarptautinės organizacijos – Europos Sąjunga, NATO, JAV, Jungtinių Tautų Organizacija (JTO) ar Europos Tarybos Parlamentinė Asamblėja (ETPA)? Nors "Valstiečių laikraštis" neseniai rašė, kad "Antrasis Miunchenas Europoje nepasikartojo", tačiau dėl toko optimizmo tenka abejoti. Švelniai tariant, reakcija buvo vangi. Atrodo, kad Rusija už savo plėšikavimą atspirkis tik pagrasinimais tarptautine izoliaciją ir, tiesa, ne mažais ekonominiais nuostoliais. Bet Kremlui visa tai néra svarbu. Jam svarbiausia yra Rusijos imperijos atkūrimas. O šiame kelyje dabar didžiausia kliūtis yra naftos kainų kritimas vos ne 30 proc. Mat avantiūroms gali pritrūkti pinigų.

Rusijos agresiją prieš suverenią Europos valstybę Gruziją ryžtingai pasmerkė tik JAV, Lietuva, Ukraina, Lenkija ir nuo SSRS panašiai nukenčiusi Suomija bei kitos Baltijos ir Šiaurės valstybės. JTO, ES, NATO, ETPA kol kas, deja, Gruziją gina tik rezoliuciomis, kurias Kremlius paniekinamai vadina popieriukais. Tuo tarpu Prancūzija, Vokietija ir Italija neleidžia net pasmerkti Rusijos už agresiją, o Belgijos parlamentarai (gal komunistai?) agresore vadina Gruziją... Jie ir buvęs Vokietijos kancleris Gerhardas Šrioderis perspėja, kad Gruzijos priėmimas į NATO "dėl karingos ir agresyvios šios šalies politikos su jos nenuspėjamu lyderiu būtų neapgalvotas ir beprotiškas sprendimas, dėl kurio gali kilti ginkluotas konfliktas su Rusija". Kuo tai ne Miunchenas?

Tačiau yra ir objektyvesnių vertinimų. Pavyzdžiui, britų atstovas Europos Tarybos Parlamentinėje Asamblėjoje Denisas Makšeinas atviru laišku kreipėsi į parlamentus, reikalaudamas imtis griežčiausių prieemonių. Jis rašo: "Buvo akivaizdu, kad Rusija Pietų Osetijoje ir Abchazioje buvo iniciatorė veiksmų, kurių tikslas sukelti neapykantą tarp Gruzijos gyventojų... M.Saakašvilis pateko į jam paspėstus spąstus, pradėdamas karinę operaciją... Greičiau nei per parą 20 tūkst. Rusijos kareivii ir 2 tūkst. kovos mašinų krito Gruzijos sieną, o karinis laivynas atplaukė prie Gruzijos krantų. Toks operatyvus didžiulių karių pajėgų panaudojimas iki šiol neturi precedento". Vadinasi, viskas buvo suplanuota ir paruošta iš anksto. Toliau autorius rašo, kad M.Saakašvilis buvo nenuoseklus ir neteisus, griebdamas karinės jėgos prieš maištaujančius separatistus, o Rusija tik ieškojo dingsties savo įsiveržimui pateisinti ir nuversti teisétą Gruzijos valdžią.

Įtakingas britų savaitraštis "The

Economist" rašė: "Ką Rusija darys toliau?" Lietuvos atveju Rusijos remiamos ekstremistų grupuotés gali surengti teroristines atakas prieš karinį tranzitą į Kaliningrado sritį, taip suteikdamos Rusijai progą reikalauti ir suteikti "tinkamą" tranzito apsaugą. Seimorinkimai turėtų atnešti Rusijai didelių pergalių. Rusija tikisi, kad iki šių metų pabaigos Ukraina ir Lietuva pasitrauks iš Kremliaus prieš stovyklos.

Gerai žinome, kad Rusijos įsiveržimo į Gruziją pretekstas buvo jos "piliečių" Pietų Osetijoje gynimas nuo Gruzijos "genocido". Tų "piliečių" Rusija pati dirbtinai prigamino. Dabar tą patį galbūt planuoja Estijoje, nes Rusijos konsulatas Narvos mieste ketina vietas rusakalbiams gyventojams masiškai suteikti Rusijos pilietybę. Jei Narvoje pavyks, tas pats scenarius gali būti pakartotas Rygoje, Klaipėdoje arba Visagine – ten, kur gyvena daug rusakalbių.

Į Europos Sąjungos kritiką ir grasinimus Rusiją izoliuoti, ši pažadas atsakė stiprinti savo karinę galią, kitiems metais išlaidas gynybai padidinti ketvirtadalį (iki 66 mlrd. eurų), modernizuoti kariuomenę ir ginkluotę. Tuo pat demonstratyviai išbandė naujas tolumojo veikimo radarų neaptinkamas raketas. Tai reiškia ne ką kita, kaip jėgos demonstravimą, kuriam gerą atkirtį davė JAV, pareikšdamos, kad tos pastangos bergdžios. Jos esamojėgų balanso nepakeis, nors Kremliaus bandė stiprinti ryšius su komunistinėmis šalimis: Kinija, Šiaurės Korėja, Kuba, Venesuela...

Po ryžtingos JAV valstybės sekretorės K.Rais kalbos, kritikuojančios Rusijos politiką, pastebimi Kremliaus žingsniai atgal nuo karingos retorikos. Gal dėl ES ir JAV diplomatinio spaudimo, gal dėl didelių negatyvių pasekmėjų Rusijos tarptautiniam įvaizdžiui ir jos ekonomikai dėl plėškiško Gruzijos užpuolimo ir pasaulinės finansų krizės tiek V.Putinas, tiek D.Medvedevas pradeda kalbėti, kad Rusija nori bendradarbiauti su ES ir NATO, kad netrošta būti vėl uždrausta už geležinės uždangos.

Iš tikrujų Rusija patyrė didžiulių nuostolių. Jos akcijų kursas krito daugiau nei 50 proc. Žmonės masiškai atsiimėja iš bankų indėlius, iš šalies "išėjo" apie 20 mlrd. JAV dolerių užsienio investicijų, pajamos iš naftos eksporto sumažėjo 30 proc. Yra ir politinių nuostolių. Kaukaze traukiasi paskutinis sajungininkas – Arménija. Ji normalizuoją santykius su Turkija. Suomija ir Švedija pradėjo svarstyti stojimo į NATO galimybę. NVS šalys neskubia pripažinti Pietų Osetijos ir Abchazijos nepriklausomybės. JAV nutraukė bendradarbiavimą atominėje srityje. Pakibo ore stojimo į Pasaulio prekybos organizaciją klausimas.

Yra maža viltis, kad Kremliaus, kiek pasispardės, sugrįš į civilizuotų šalių bendriją. Bet visos buvusios komunistinio bloko šalys turi būti budrios, nes Rusijos meška niekada neužmiegia.

Sveikiname

Nuoširdžiai sveikiname visuomenės veikėją, nuoširdų bičiulį, buvusį Dainavos krašto partizaną, aktyvų Kengyro lagerio politinių kalinių sukiliimo dalyvį, Laisvės kovų kari savanori Antaną PETRIKONI, švenčiantį 80-ąjį jubilejinį gimtadienį ir linkime daug prasmingų bei sėkmingų darbų, stiprios sveikatos, geros nuotaikos ir Aukščiausiojo palaimos.

Kengyriečiai

Nuoširdžiai sveikiname pedagogą, gerbiamą patarėją, buvusį politinį kalini, aktyvų Kengyro lagerio politinių kalinių sukiliimo dalyvį, nuoširdų bičiulį Vladą VALIUŠAITI, minintį 90-ąjį jubilejinį gimtadienį. Linkime laimingų, sėkmingų, dosnių, sveikatos metų ir Dievo palaimos.

Kengyriečiai

* * *

Garbingo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname karį savanori, dimisijos vyr. leitenantą Vytautą RAIBIKI – buvusį Tauro apygardos Žalgirio rinktinės 69 kuopos partizaną, Intos lagerių politinį kalini, LLKS Sajūdžio tarybos narį, atkurtos Tauro apygardos partizanų vado pavaduotoją, LPKTS Marijampolės aps. koordinatorių, ilgametį LPKTS Marijampolės filialo pirmininką.

Linkime geriausios sveikatos, ištvermės ir Dievo palaimos.

LPKTS Marijampolės filialas

Redakcijos svečias

Lietuvių tremties vietas gaubia pykčio ir pagiežos debesys

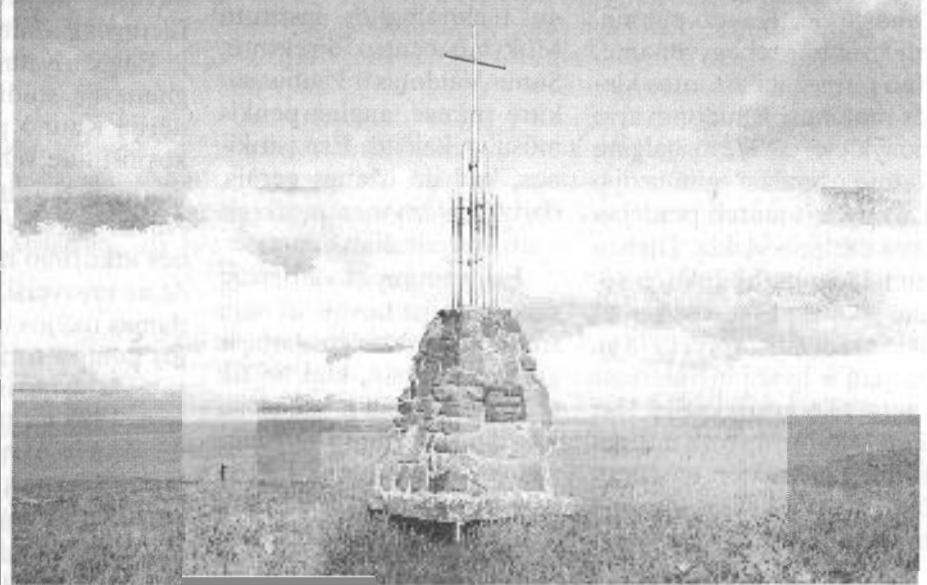
Mažeikiškis Gintautas Alekna – nepalaužiamo ryžto, tvirtai siekiantis tikslą, geležinės valios žmogus. Šias charakterio savybes pirmiausia sau pačiam Gintautas įrodė šią vasarą 27-osios – ilgiausios, pusantro mėnesio trukusios ekspedicijos į Sibirą metu. Per 19 metų, skirtų ekspedicijoms, kurių didžiąją dalį organizavo bendriją „Lemtis“, ši rugpjūti Gintautas Alekna pirmą kartą išvyko vienas. „Pradžioje kelionė buvo planuota dvim asmenims, – pasakojo G.Alekna, – nes jaučiau, kad maršrutas ir ekspedicijos siekiai bus sudėtingi. Didžiausia kliūtis – atšiaurus Laptevujūros pakrančių klimatas. Tačiau Jakutijoje pastaruoju metu labai pabrango maisto produktai, ypač kelionės išlaidos, todėl dvim žmonėms skirti pintagai gerokai viršytų sąmatoje numata.

tytą sumą. Kad neklydau, supratau nuvykės į tenykštes vietas.“

Apkartusi kelionės pradžia

Dėl leidimo vykti į Tiksi Gintautas Alekna kreipėsi į Jakutsko pasienio tarnybą. Tarnybos darbuotojai malonai sutiko, davė užpildyti anketą (iš anksto užpildyta netiko), padarė paškopiją įrusiuntę į Federalinę saugumo tarnybą (FST), kad leistų išduoti leidimą. FST budėtojas kelis kartus skambino pareigūnams, bet né vienas nepriėmė ir Gintautą išsiuntę atgal į Pasienio tarnybą. Net tarnybos vadovas bandė telefonu susitarti su FST pareigūnais, tačiau pastarieji, matyt, griežtai pareikalavo pateikti šio Lietuvos piliečio prašymą nustatyta tvarka – raštu.

(keliamas į 6 psl.)

Paminklas lietuviams tremtiniams Muostachoje

TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos kandidatas į LR Seimą

Gvidas RUTKAUSKAS TS-LKD daugiamandatės apygardos sąraše Nr. 89

Vienintelė tikra vertybė – tai žmogaus darbas. Todėl apie kiekvieną žmogų dera spręsti iš jo atliktų darbų. Be darbo negali būti doro, laimingo gyvenimo. Visas kliūtis ir negandas mes nugalėsime atkakliu ir nenuilstamu darbu.

Man nebuvo lemta gimti Lietuvoje. Pasaulį išvydau 1954 m. Tomsko srityje Rusijoje. Mano mamos ir tévo šeimos bei dauguma jų artimų giminiai 1947 m. Kalėdų rytau buvo sugrūsti į geležinkelio vagonus ir ištremti į Sibirą. Tévas už streiko organizavimą bei késinimąsi pabėgti buvo du kartus teistas. Jam buvo skirta iš viso 13 metų kalėjimo. Kai tévai išvežė į Irkutsko lagerį, buvau dar labai mažas. 1961 m., jam grįžus iš kalėjimo Sibire, pasitikdamas Kauko geležinkelio stotyje, savo tévo aš jau nepažinau. Iš pradžių iš Sibiro grįžome tik su mama, o vėliau iš kalėjimo grįžus ir tévui, pagaliau po ilgų klajonių pavyko prisiregistruoti ir apsigyventi Raudondvaryje, Kauno rajone, kur ir dabar tebegyvename. Nuo pirmos iki aštuntos klasės mokiausi Raudondvario mokykloje, o 1972 m. baigiau Kauno „Saulės“ gimnaziją. Tais pačiais metais pradėjau savo darbinę veiklą. Dirbau gamykloje darbininku, o vėliau įstojau į Lietuvos žemės ūkio akademiją, kurią 1978 m. baigiau ir įgijau inžineriaus energetiko kvalifikaciją. Dar iš mažens buvau tévui ir seneliu auklėjamas taip, kad žinočiau, jog didžiausia nelaimė žmogui – savo Tévynės netek-

ti, o visa, kas gera, galima pasiekti tik sąžiningu ir nenuilstamu darbu.

Jau trisdešimt metų dirbu Lietuvos žemės ūkio universiteto Žemės ūkio inžinerijos institute. Iš pradžių dirbau inžineriaus technologo pareigose. Vėliau apgyniau technikos mokslo daktaro disertaciją ir buvau pakviestas papildomai dirbti docento pareigose Lietuvos žemės ūkio universitete. Mano sąžiningas darbas buvo įvertintas ir 2003 m. buvau išrinktas Žemės ūkio inžinerijos instituto direktoriumi.

Nuo 1991 m. kartu su tévais esame Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos nariai, vėliau Tévynės sajungos nariai. 2007 metais esu išrinktas Kauno rajono sąvivaldybės tarybos nariu, Verslo ir ūkio komiteto pirminknu. Taip pat esu Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos tarybos narys.

Man žinomas ir ypač rūpi švietimo, žemės ūkio, energetikos bei teisėtvarkos problemas mūsų valstybėje. Šiemis klausimams spręsti turiu žinių ir patirties.

Ypač džiaugiuosi, kad tujuu puikią šeimą. Žmona Danguolė matematikė, Kauno technologijos instituto Mokymo centro direktorė. Sūnūs Vaidotas ir Paulius sukurę šeimas, augina penkis mūsų vaikaičius. Esu įsitikinęs, kad jie užaugs gerais, darbščiais žmonėmis, tikrais Lietuvos piliečiais.

Esu tremtinys, todėllaikau savo pareiga kovoti už visų tremtinių tinkamą pagarbą ir gerovę. Siekiu, kad ne tik mūsų vaikai, bet ir vaikaičiai kuo daugiau žinotų apie mūsų Tévynės okupaciją, jos pasiekmes ir Lietuvos žmonių kovas už nepriklausomybę.

Užsakymo Nr. 018. Kandidato reklama apmokėta iš Gvido Rutkausko asmeninės sąskaitos

TS-LKD kandidatai į LR Seimą

Arvydas ANUŠAUSKAS Vienmandatė Anykščių-Kupiškio rinkimu apygarda, TS-LKD daugiamandatės apygardos sąraše Nr. 23

Gimiau 1963 m. rugpjūčio 29 d. Vilniuje. 1989 m. parašės pirmą Lietuvoje diplominių darbų apie sovietinį terorą, baigiau universitetą ir tapau Lietuvos istorijos instituto moksliškiniu bendradarbiu. Neliukau nuošalyje nuo Lietuvos vykusiu politinių įvykių – buvau 1990-ųjų savanoriu, man suteiktas Lietuvos kariuomenės atsargos leitenanto laipsnis.

Esu humanitarinių mokslių daktaras ir Vilniaus universiteto docentas, Genocido ir rezistenčios tyrimo departamento direktorius. Tévynės sajungos-Krikščionių demokratų kandidatas į Seimą Anykščių-Kupiškio krašte. Tiriuteroro, genocido ir slaptųjų tarnybų istoriją. 15-os knygų autorius ir bendraautoris: pradedant 1993 metais išleista monografija „Lietuvos slaptosios tarnybos (1918–1940)“ ir baigiant 2008 metais išleista knyga „XX amžiaus slaptieji archyvai“. Dvilyka istorijos detektyvų“. Kaip scenaristas, žurnalistės

G. Sviderskytės televizijos dokumentinių filmų ciklui „XX amžiaus slaptieji archyvai“, sukūrė 14 filmų scenarijų: „100 paskutinių valandų“, „Aukso pagrobimas“ ir t.t. Vienas filmų – „Žemaitis ir Berija“, kaip geriausia 2007 metų kultūros laida, pelnė apdovanojimą „Pragiedrulai“. Mano kandidatūrą remia Lietuvos politinių kalinių ir

Užs. Nr. 019. Kandidato reklama apmokėta iš A. Anušausko rinkimų sąskaitos

tremtinių sajungos, Lietuvos moterų lygos, Lietuvos Sajūdžio, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bendrijos nariai.

Manau, kad kiekvieno mūsų tikslas – neleisti Lietuvos užvaldyti neaiškiems klanams. Žmogaus ir piliečio teisių gynimas, Lietuvos energetinės nepriklausomybės siekimas, ekonominio sastingio išvengimas, kainų šuolių susabdymas, labiausiai pažeidžiamų gyventojų sluoksnių interesų atstovavimas, regionų vystymo remimas, Lietuvos, kaip pilnavertės ES ir NATO narės, pozicijų tvirtinimas – visa tai sudarytų mano prioritetų sąrašą. Tačiau svarbiausia išlieka Tévynės Sajungos-Lietuvos Krikščionių demokratų numatyta valstybės rekonstrukcija, kuri padėtų įgyvendinti reikalingas permainas ir kelti ambicingus tikslus.

Ramūnas GARBARAVIČIUS Vienmandatė Prienų (Prienų r. ir Birštonas) rinkimų apygarda, TS-LKD daugiamandatės apygardos sąraše Nr. 84

Gimiau 1956 m. Kaune, gydytojos ir mokslininko, buvusio nepriklausomos Lietuvos karininko, šeimoje. Baigiau Kauno „Saulės“ gimnaziją, studijavau inžineriją Kauno politechnikos institute, vėliau vienuolika metų ten dirbau moksliškinių darbų. Nepriklausomybės atkūrimo metais pradėjau savo verslą konstruodamas naujos technologijos kompresorius, darbavauši šaldymo ir kitose srityse. 1998 m. tapau Konseruatorių partijos nariu, buvau šios partijos prezidiuomo nariu ir iždininku. 2000 m. buvau išrinktas į Kauno miesto tarybą – rūpinausi miesto ūkio reikalais ir investicinių

projektų koordinavimu. Su bendraminčiais įsteigiau Sugiharos fondą „Diplomatai už gyvybę“, skleidžianti tolerancijos idėjas; taip pat

buvau Kauno plėtros forumo, Išeivijos instituto, Javimo karjeros centro valdybų narys.

Pelnęs rinkėjų pasitikėjimą, 2004 m. tapau Seimo nariu.

Vertybės:
Tradicija, šeima, pilietinė savigardba ir patriotinis solidarumas man yra svarbiausi dalykai. Todėl suprantu, jog svarbiausia rūpintis Lietuva ir už sostinės ribų, kad visi žmonės jaustu si savo kaimo, miestelio, miesto šeimininkais.

Užs. Nr. 020. Kandidato reklama apmokėta iš Ramūno Garbaravičiaus rinkimų sąskaitos

Apie kandidatų į LR Seimo narius reitingavimą

(atkelta iš 1 psl.)

Todėl prašome sąmoningai, aktyviai ir drąsiai rinkėjus dalyvauti kandidatų reitingavime – skirti pirmumo balsus.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga, vienijanti apie 40 tukst. narių, remia Tėvynės sajungos-Lietuvos krikščionių demokratų sąrašo Nr.5 Politinių kalinių ir

tremtinių frakcijos kandidatus. Tai žmonės, kurie būsimame Seime galėtų atsakinėti ir sėkmingai atstovauoti buvusių politinių kalinių ir tremtinių vertybėms. Jie pasirūpė, žiningsi tarnauti Lietuvos žmonėms ir yra pajėgūs geresnės Lietuvos projektą įgyvendinti bendru ryžtu, susitelkimu ir kryptingu darbu. Jie tikisi, kad sulaiks rinkėjų pritarimo.

TS-LKD POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ FRAKCIJOS KANDIDATAI Į LR SEIMĄ DAUGIAMANDATĖJE APYGARDOJE

18 – Vincē Vaidevutė-Margevičienė, TS-LKD PKTF pirmininkė, LR Seimo narė, kandidatuota Kauno Centro vienmandatėje apygardoje;

43 – Vida Marija Čigriekienė, PKTF narė, LR Seimo narė, kandidatuota Kauno Panemunės vienmandatėje apygardoje;

44 – Auksutė Ramanauskaitė-Skokauskienė, PKTF narė, Lietuvos Neprilausomybės gynimo Sausio 13-osios brolijos pirmininkė;

46 – Arimantas Dumčius, PKTF narys, LR Seimo narys, kandidatuota Kauno Kalniečių vienmandatėje apygardoje;

55 – Birutė Kažemėkaitė, TS prezidiumo narė, PKTF valdybos narė, VŠĮ Kalvarijos ligoninės vyr. gydytoja, kandidatuota Suvalkijos vienmandatėje apygardoje;

58 – Petras Musteikis, TS-LKD prezidiumo narys, PKTF tarybos pirmininkas;

64 – Edvardas Strončikas, TS Jurbarko sk. pirmininkas, PKTF valdybos narys, LPKTS tarybos pirmininkas, kandidatuota Jurbarko vienmandatėje apygardoje;

65 – Petras Grecevičius, Palangos m. savivaldybės tarybos narys;

73 – Juozas Stanėnas, TS-LKD Grigiškių sk. pirmininkas, PKTF valdybos narys;

88 – Vilhelm Haase, TS-LKD Šakių sk. pirmininkas, PKTF valdybos narys;

89 – Gvidas Rutkauskas, Kauno r. savivaldybės tarybos narys, PKTF narys;

99 – Raimondas Pankevičius, TS-LKD PKT frakcijos Panevėžio sk. pirmininkas;

111 – Zinaida Marmokienė, TS-LKD PKT frakcijos Panevėžio sk. tarybos narė;

121 – Jonas Cimbolaitis, Grigiškių sk. PKTF narys, filmo „Nesulaužyti priesaikos“ prodiuseris, kandidatuota Vilniaus-Salčininkų vienmandatėje apygardoje.

TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos kandidatai į Seimą: Vincē Vaidevutė-Margevičienė, Arimantas Dumčius, Birutė Kažemėkaitė, Petras Musteikis, Auksutė Ramanauskaitė-Skokauskienė, Edvardas Strončikas, Juozas Stanėnas, Vilhelm Haase, Raimundas Pankevičius, Jonas Cimbolaitis

Iš užmaršties sugrąžinta atminimo verta asmenybė

Sugrąžinti iš užmaršties – tokia nuostata vadovavosi knygos sudarytojai, straipsnių autorai. Knyga "Sakalai parskrido" – apie žymą tarpukario Lietuvos žurnalistą tarptautininką, karininką ir rezistentą Julijoną Būtėnį. Vyresnės kartos žmonės, ypač laisvės kovų dalyviai, sklaidydami šios knygos puslapius, ras pažįstamų žmonių pavardžių, sugrįjį atmintį įvykiai ir datos, prisimins daugelio pažįstamų likimus ir netektis. Knyga "Sakalai parskrido" atskleidžia neginčiamą tiesą: tie žmonės Laisvės kovą už Tėvynę priėmė kaip natūralų veiksmą.

Julijonas Būtėnas gimė 1915 metais Biržų apskr. Joniškio valsč., Dovydų kaime. Baigė Linkuvos gimnaziją istojo į Kauno Vytauto Didžiojo universitetą. Studijavo teisę, tačiau turėjo dideli potraukį žurnalistikai. Jau studijų metais bendradarbiavo spaudoje, vėliau buvo pakviestas dirbti į laikraštį "XX amžius", bendradarbiavo "Židinyje", "Mūsų laikraštyje".

Atsidūrės tautos išbandymu kryžkelėje, 1940–aisiais Julijonas Būtėnas pasitraukė į Vakarus. 1941 metais grįžo į Lietuvą, vėl bendradarbiavo spaudoje, dėstė Kauno Vytauto Didžiojo universitete. 1944–aisiais tapo Vietinės rinktinės vado gen. P. Plechavičiaus adjutantu. Pasibaigus Antrajam pasauliniam karui išvyko į Vokietiją. Lietuvių emigrantų stovykloje leido ELTOS biuletenį, pasaulį informavo apie tautiečių gyvenimą emigracijoje, dirbo sauitraštyje "Ziburiai". Buvo išrinktas Lietuvos žurnalistų sajungos vicepirmininku. Vakaruose J. Būtėnas susipažino su legendiniu partizanu, laisvės kovų dalyviu Juozu Lukša-Daumantu, kai jis atvyko iš okupuotos Lietuvos. Pokalbiai su juo pakeitė J. Būtėno gyvenimą ir jis nusprendė, jog turi būti ten, kur sunkiausia. 1951 m. balandį Julijonas Būtėnas kartu su J. Lukausku parašiuta nusileido Kazlų Rūdos miško pakrašty. Desantininkai turėjo susitikti su Šunkarių kaime jų laukiančiu ryšininku J. Viržaičiu.

Knygos "Sakalai parskrido" Atsiminimų puslapiuose apie šį susitikimą rašo gyvas anų dienų liudininkas, dabar gyvenantis Birštone, Algimantas Viržaitis. "1951 m. balandis. Aplink siautėjant en-

kavedistams, vieną ankstyvą rytą mus pažadino beldimas į duris. Tėvelis atsikėlė sunerimęs, priėjo prie lango, už kurio bolavo dviejų vyrų siluetai. Paklausė, ko jiems reikia. Atidarės duris tévas išvydo prieš save du ginkluotus odinėmis striukėmis apsirengusius, labai išvargusius vyrus. Jie pasakė slaptažodį: "Sakalai parskrido". (...) Tėvelis paliepė man (Algimantui Viržaičiui – red. past.) pa-

bunkerį, nunešiau maisto. Pasakiau apie tas dienas trukusį rusų apgulimą, nuraminau, kad jie jau atsitraukė. Iš bunkerio lipti laukan jiems neleidau, pasakiau, kad lauktų sutarto ženklo. Jie man pasakojo, jog nujautė, kad kažkas vyksta: girdėjo įtartiną triukšmą, žingsnius, rusišką kalbą... (...) Rusams pasitraukus į naują vietą desantininkus lydėjo mano tévelis, Jonas Rudaitis ir Bronius Tamulaitis.

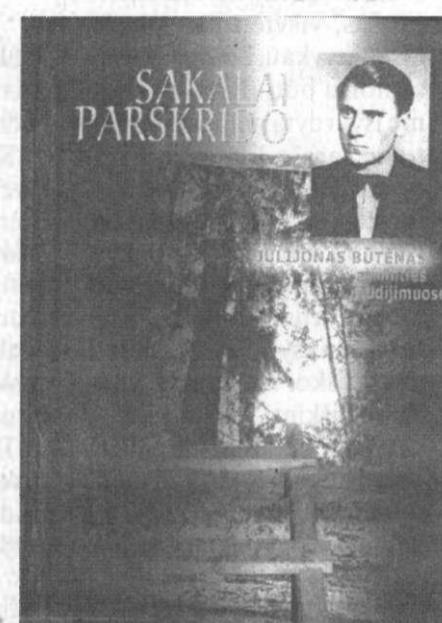
Netoli Brazaitynės jų laukė Beržas, Sakalas ir Bitė. Jie perėmė iš mūsiškių desantininkus ir iškeliavo į Rūdšilio girią. Deja, naujoje, rodos, saugesnėje vietoje jiems nedaug teko pagyventi – gal kiek ilgiau nei savaitę.

Žuvus Julijonui Būtėnui ir Petru Jurkšaičiui, o Kulikauskui gyvam patekus į enkavedistų rankas, mūsų gyvenimą užgulė negandos. Tėvelį labai žiauriai tardė: nusivarę į kluoną spardę, daužę, kankino, o kai enkavedistai išvažiavo, kluone jį radome pakartą." Knygoje Algimanto Viržaičio atsiminimus skaitykite 294–297 puslapiuose.

Knygoje nemažai vienos skirta Julijono Būtėno asmenybei atskleisti: jaunystės metai, pasirinkto kelio pradžia, pasaulėžiura, rezistencija. Apie tai – Vitalijos Kazilionytės apžvalga, Julijono Būtėno kūrybinį palikimą pristato Juozas Vitėnas, pluoštą prisiiminimą pažeria Vincentas Aleknavičius, Jonas Kulakauskas, Algimantas Viržaitis.

Dėmesį patraukia Julijono Būtėno laiškai, rašyti Maiam, etnologui Upsalos ir Stokholmo universitetų dėstytojui dr. Juozui Lingui, Juozui Lukšos-Daumanto žmonai Nijolei Braženaičiui-Lukšienei, broliui, draugams. Knyga gausiai iliustruota nuotraukomis, turinčiomis išliekamiosios vertės, kuriose jamžintos istorinės prieškario Lietuvos asmenybės, šių dienų realybę: partizanų žūties vietas, paminklai, atminimo lentos, žymiausios partizaninio karo vietovės. "Už pasižymėjimą, narsumą ir ištvermę ginant Lietuvos Respublikos Laisvę ir nepriklausomybę", – išrašas Vyčio Kryžiaus III laipsnio ordino dokumente patvirtinta šios asmenybės vieta Lietuvos gyvenime. Knygą sudarė Vitalija Kazilionytė, išleido fondo "Į Laisvę" Lietuvos filialas.

"Tremtinio" inf.

dėti pasislėpti desantininkams netoli ese esančiame Viliušių Pačinsko liūne. Nuvedžiau. Vėliau nunešiau jiems maisto. Vakare tévelis abu nuvedė į seniai įrengtą bunkerį ir apgyvendino. (...) Tos pačios dienos vakare dar kartą juos aplankiau, nunešiau maisto ir pasilikau su jais visą naktį. Jaunesnis, tai buvo J. Kukauskas, buvo kalbesnis, vis klausinėjo apie čia gyvenančius žmones, o vyresnis – Julijonas Būtėnas – man pasirodė lėtesnis, jis taip pat klausinėjo apie partizanus, kokį ryšį su jais palaikome, ar iš mūsų šeimos kas nors yra miške. Šnekučiavomės visą naktį.

Rytą desantininkai mane paleido į bunkerio. Grįžau į namus. Tévelis jau buvo susiekęs su Žalgirio rinktinės vadu Petru Jurkšaičiu-Beržu. Buvo susitarta, kad vakare Beržas su savo vyrais ateis desantininkus paimti iš mūsų bunkerio ir perves juos į sau- gesnę vietą – Lekėčių miškus. Bet vakare... rusai apgulė vi- są pagirių, vieną savo palapinę pasistatė visai arti, gal už kokių 70 metrų. Jie ten išbuvo kelias dienas. Sunerimome dėl desantininkų likimo. Prie bunkerio negalejome prieiti ir pranešti apie staigū apgulimą, negalejome parupinti valgio... Kai garnizonas atsitraukė, atsargai apsižvalgydamas nuėjau pas desantininkus į

(atkelta iš 3 psl.)

Niekas nepasakė, per kiek laiko galima tikėtis atsakyto – vieni sakė, kad po 15, kitų – po 30 dienų. Gintautas kreipėsi tiesiai į Tiksio pasienio tarnybą, žadėjusią greičiau sutvarkyti dokumentus, bet nuskridus į Tiksį viskas apsivertė aukštyn kojomis. Léktuvui nusileidus, dokumentus tikrinantis karininkas sakė žinantis, kad atskris vienas lietuvis, kuriam čia vietoje reikės sutvarkyti leidimą, tačiau nuėjus į oro uosto pastatą po telefoninio skambučio viskas pasikeitė – vietoj dokumentų tvarkymo G. Aleknai reikėjo rašyti pašiaiskinimą, kaip jis čia pateko. Nors pareigūnai gerai žino, kad į léktuvus laisvai paroduodami bilietai, nereikalaujant jokio leidimo.

Tuo pačiu léktuvu Gintautas buvo sugrąžintas į Jakutską, kur prie léktuvo jau laukė keli FST pareigūnai. Vienas įlipo į léktuvą ir Gintautą išsivedė. Po to buvo rašomi ilgi pasiaiskinimai, protokolai ir panašiai. Galų galiausiai G. Alekna raštu buvo perspėtas, kad pažeidė Rusijos pasienio zonos režimą.

Ledai pralaužti atkaklumo dėka

Neįleistas į Tiksį Gintautas nenuleido rankų. Viešbutyje pasinaudojės internetu susirado Maskvoje esančios FST centrines būstines koordinates ir elektroniniu paštu nusiuntė skundą. Jame Gintautas rašė: „... Man išvykti į Tiksį neleidžiama, o mano kelionės tikslas – aplankytu lietuvių tremtinį kapines.“

Tuo pačiu metu Jakutsko FST jis perdavė dar vieną pareiskimą, pridėjo su Syktyvkaro televizija pasirašytą sutartį dėl apsikeitimo filmais ir medžiaga, kitų dokumentų. Leidimą skristi į Tiksį Gintautas pagaliau gavo. „Tačiau nepaisant gauto leidimo Pasienio tarnyba dar ilgai į ratus kaišiojo pagalius, – pasakojo G. Alekna. – Prieš išskrendant léktuvui atėjo pareigūnas ir paaiškinėti tikrinantis migracijos dokumentų tvarkymą užsienio piliečiams. Pamatęs, kad esu lietuvis, prasidėjus keleivių registracijai, nusivedė mane į atskirą kambarį ir ieškojo būdų, kaip sutrukdyti išskristi eliniu reisu. Neradės prie ko prikibti, mane paleido ir aš suspėjau į léktuvą.“

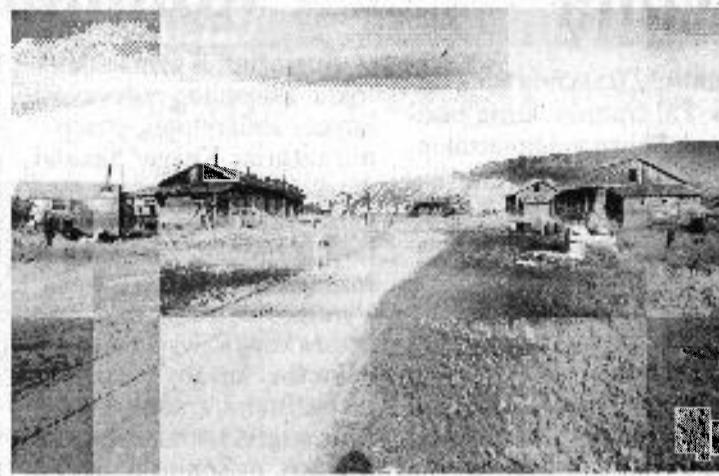
„Itarimu“ šleifas tėsėsi

Nuotykiai tuo nesibaigė.

Kai G. Alekna atskrido į Tiksį, pasieniečiai, patikrinę léktuve dokumentus, preten-

Lietuvių tremties vietas gaubia pykčio ir pagiežos debesys

zijų nepareiškė, tačiau pagal jų keistą tvarką Gintautas iš karto turėjo važiuoti į miesto Pasienio tarnybos būstinę atsižymeti (prisistatyti). „Atvykės pamačiau tuos pačius karininkus, kurie beveik prieš mėnesį mane sugrąžino iš Tiksio į Jakutską. Cia teko išklausti daug nemaloniu republiką mano ir Lietuvos atžvilgiu. Atseit jiems kelia dideli nerimą mano įnirtingos pastangos patekti į šį rajoną. Nors ir gerai žinojo mano tikslus, visvien klausinėjo, ko aš atvykau, kokiose vietose noriu būti. Pamatę leidime išvardytą gana didelį vietovių sąrašą Lenos ir Janos upių deltose, bandė piktumonu aiškinti, kad lietuviškų kapinių ten nėra ir nebuvu. Atseit kapinės yra tik dviejose ar trijose vietose. Man teko klausyti šio grubaus ir netaktiško karininko, bandžiau aiškinti, kad jis visiškai neteisus, bet jis nenorėjo girdėti. Kai pasakiau, kad mane domina, kaip atrodo lietuvių kapinės ir paminklai, karinink-

Nykstanti Tit Arų gyvenvietė

įlankos krantas, – savo įspūdžiais dalijosi Gintautas Alekna.

Kitą dieną jam teko eiti kryžiaus kelius po įvairias institucijas. Pirmiausiai turėjo paskambinti pasienieciams ir pasisakyti, kur apsigyveno. „Kultūros skyriaus viršininkė išvakarėse buvo atvykus į oro uostą pasitikti, bet kadangi aš jai neskambinau (jai pranešė FST), tai ir nežinojau, kad atvyko. Taip ir prasilenkėme. Radau ir užsakyta viešbutį. Prisistačiau, padėkojau už rū-

Arų kapais, nes pavasarį ledai juos ardo ir griauna kryžius, – pasakojo kelialautojas.

Klastingi Lenos spastai

Gintautas buvo užsimojęs aplankytį Tit Arų salą prie Lenos žiočių. Ten lietuvių kapavietėje pastatytas didžiulis paminklas tremtiniams. Kažkada buvusi gyvenvietė išnykusi, ožvejybos sezono metu išsala atvyksta tik žvejų brigada. Diena, kai buvo numatyta išvykti į salą, pasitaikė vėjuota, šiaušė dideles bangų keteras. Todėl kelionė užtruko tris paros, o pasiekti Stolbus ir Trofimovską prireikė dar dviejų. Su motorine valtimi gržti į Tiksį praktiškai nebuvovo galimybės, nes kiekvieną dieną pūtė stiprus vėjai ir kėlė bangas. Tad Gintautas iš Trofimofsko gržjo į Tit Arus ir pradėjo laukti kokio nors laivo ar atskrendančio malūnsparnio.

„Saloje nebuvó radijo ryšio, žvejai negalėjo naudotis palydoviniu mobiliuoju telefonu – išnaudota saskaita. Nieko nebeliko, tik sėdėti ir laukti, kada atplauks laivas ar nusileis sraigtasparsnis ir mane paims, – prisimena G. Alekna. – Ilgai tekėjo laikas: pamažu bėgo viena, antra, trečia diena. Maisto atsargų „krepšelis“ ištuštėjo po trijų dienų. Ėjau į mišką ir valgau uogas. Vakarais mane pamaitindavo vietiniai žvejai, pas kuriuos glaudžiausiai, nors ir jų racionas buvo skurdus, – prisimena G. Alekna. Pirmą savaitę, kaip tyčia, jokia transporto priemonė nepasirodė. Tik po kokių penkių dienų pasirodė pirmas tankėris, kuris Gintauto nepaėmė. Nepaėmė ir kiti laivai, plaukiantys žemyn Lenos upe. Vėliau Gintautas Alekna sužinojo, kad minėtasis pasienietis leitenantas visoms žinyboms buvo nurodęs lietuviu į laivus neimti. Tik po pusantros sa-

Karstai Tit Arų kapinėse

kas atrėžė: „Tak kak i naši ū vas“ (Taip kaip ir mūsiškės pas jus – rus.). Tai buvo tipiškas enkavēdistas, visus žmones matantis kaip priešus. Labai domėjos, nuo kada fotografuoju, kaip tapau fotografiu, kodėl atvyko profesionalus operatorius ir fotografas. „Po vidimomu vaši celi drugie“ (Tikriausiai jūsų tikslai kiti – rus.), – baigė savo moralą bjaurus karininkas.

Tai buvo ilgas ir labai nemalonus pokalbis, kuris dar kartą parodė, kad Rusija nepakeitė savo požiūrio į kitas šalis, ypač į Baltijos valstybes. Bet įdomiausia tai, kad aplankės Tiksį ir pasikalbėjės su vietiniais gyventojais sužinojau, jog čia slėpti nuo pašalinėjų akių nėra ką. Tai griuvėsiai, šiukšlėmis ir metalo lažu nuklotas Laptevų jūros

vaitės atskridės į salą verslininkas slapta pargabeno Gintautą Alekną į Tiksį.

Neužbaigtų darbų dar liko

Dėl vėlavusios ekspedicijos ir sunkių meteorologinių sąlygų Lenos deltoje ši kartą Gintautui Aleknai nepavyko aplankyti keleto lietuvių tremties vietų. Sparčiai artėjanti žiema ir ribotos susisiekimo galimybės sutrukdė tai padaryti.

Kitais metais bendrija „Lemtis“ minės savo veiklos 20-metį. Ta proga bus surengta nemažai parodų, kuriamas trumpametražis dokumentinis filmas apie bendrijos atlirkus darbus. Dokumentinės medžiagos yra nemažai. Ji kaupiama nuo 1989 metų.

Né kiek „nepagražindami“ galime teigti, kad be Gintauto Aleknos „Lemties“ fondai būtų skurdesni ir kuklesni. Gintautas – kelių filmų apie tremtį autorius, paprasčiau žmonių ir valstybės vadovų už meilę Lietuvai, jos žmonėms, už istorinės atminties įamžinimą 1997 metais įvertintas Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino III laipsnio medaliu, 2001 m. Gintautui Aleknai įteikta kinorežisieriaus dokumentininko Petro Abukevičiaus premija už dokumentinį filma „Kamanų rezervatas“, padėka už dokumentinę juostą „Bebrų veikla gamtoje“. Belieka pasidžiaugti, kad 2006 m. Lietuvos televizijos akcijoje „Daugiausaulės, daugiau šviesos“ už tautai sau-gomą vertingą palikimą, už gilią brydė Sibiro takais jam su-teiktas Šviesuolio vardas.

Šios vasaros ekspedicija, nors ir paženklinė sunkiomis kliūtimis, baigėsi laimingai. Né klausti nereikia, jog ir ateinančią vasarą Gintautas vėl rengsis naujiems susitiki-mams su skaudžiai tėvų ir senelių praeitim. Toks klausimas neįjučiamas iškilo mūsų pokalbiui baigiantis. „Žinia, nesėdésiu sudėjés rankų, – sakė Gintautas Alekna. – Tuo labiau kad jaučiu paramą ir pritarimą. Už supratimą, moralinę paramą norėčiau padėkoti Mažeikių rajono savivaldybės ir administracijos direktoriui Bronui Kryžiui, „Lapteviečių“ bendrijai už išsamiajį informaciją rengiantis šios vasaros ekspedicijai ir kitiem geranoriškai prisideantiems prie kilnaus tikslų įgyvendinimo – palikti neiškreiptą istorinę tiesą ateities kartoms.“

Aušra ŠUOPYTĖ
Gintauto Aleknos
nuotraukos

2008 m. spalio 10 d.

Stasė Imbrasaitė-Jakeliūnienė

Didesnės ar mažesnės netekėjus mus lydi visą gyvenimą. Amžinybei prisilieatus susimąstome. Žmogaus gyvenimas palieka pėdsaką kitų žmonių gyvenime, mintyse, širdyje. Mes, artimieji, giminės ir draugai, Stasę IMBRASAITĘ-JAKELIŪNIENĘ prisiminime nuoširdžiai, draugiškai, mylinčią Dievą ir žmones.

Būdama politinė kalinė, kalėjusi Magadane, ji sugerbėjo įgyti medicinos seselės profesiją. Stasė ne tik pagal išsilavinimą, bet ir pagal pašaukimą buvo medicinos sesuo. Nebūtina vardytinos padarytų darbų. Kiekvie-

nas pažinojusysis tegul kaip galima ilgiau Stasę prisimena maldoje.

Lietuvos partizanų rėmėjai Stasei Jakeliūnienei buvo suteiktas Laisvės kovų dalyvio statusas.

Stasė pasiliogo svečioje šalyje, Kalifornijoje, viešėdama pas vaikus. Nespėjo vaikai Motinos parvežti į Lietuvą... Prisiminimui liko tik bilietas atgal į Tėvynę...

Nuoširdžiai dėkojame iš Los Andželės atvykusiem Stasės draugams Anelei ir Antanui Vosyliams, buvusiam Šv. Kazimiero parapijos klebonui Stanislovui Anužiui, aukojusiam šv. Mišias kartu

Pro memoria

su Vidiškių klebonu A. Auguliu. Už gražiai ir prasminį pravestą atsisveikinimą vakarą dėkojame jos likimo draugės, buvusios politinės kalinės Jazdės Jankauskiės dukteriai, žurnalistei Kornelijai Jankauskaitei, deklamavusiai Stasės mėgstamą Maironio ir B. Brazdžionio poeziją. Nuoširdus ačiū Stasės vakių draugams už dalyvavimą laidotuvėse, Onutei Kulčiūnienei ir Irutei Gudelskienei už atlirkus muzikinius kūrinius, buvusiam politiniam kaliniui Algirdui Berkevičiui.

Irena Stanikūnienė,
Buvusi Buriatijos Mongolijos tremtinė

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Zofija Kaučikaitė-Vaičienė-Žižkienė 1925–2008

Gimė Tauragės r. Gilvyčių k. Šeimoje augo su keturiais broliais. Anksti mirė tėvas, mama liko su penkiais vaikais. Zofija mokėsi Adakavo žemės ūkio mokykloje. 1950 m. buvo areštuota ir suimta. Kalėjo Intos lageryje. Dirbo miško ruošos darbus. 1955 m. grįžo į Lietuvą. Ištėkėjo, užaugino dvi dukteris. Gyveno Raseinių r. Nemakščių miestelyje. Buvo LPKTS Raseinių filialo narė.

Palaidota Raseinių r. Nemakščių kapinėse.

**Dukterys Irena Burdukienė
ir Rimutė Pernarauskienė**

Stanislovas Jovas

1928–2008

Gimė Gaižūnų k., Joniškio aps., ūkininkų šeimoje. 1948 m. kartu su tėvais ištremtas į Krasnojarsko kr. Sovetsko r. Verch Bazaicho gyv. Dirbo miško pramonės darbus. 1954 m. susituokė su to paties likimo tremtine. 1959 m. grįžo į Lietuvą – Pakruojo r. Linkuvos miestelį. Dirbo pieno-sūrių gamykloje vairuotoju. Užaugino du sūnus. 1996 m. persikelė gyventi į Panevėžį. Nuo 1991 m. buvo LPKTS narys.

Palaidotas Linkuvos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, sūnus ir artimuosius.

LPKTS Panevėžio filialas

Juozas Kalaušis

1911–2008

Gimė Klenaukos k., Žiežmariai valsč. 1943–1944 m. buvo Žiežmariai savisaugos būryje. 1944 m. rudenį sovietų kariu sudėginti namus: Juozas buvo mobilizuotas į okupaciję sovietų kariuomenę. 1945 m. vasarį vežamas į frontą Vilniuje su ginklu pasitraukė ir išėjo partizanauti į Šnekūčio būri, turėjo slapyvardį Milžinas. Suimtas 1950 m. Karo tribuno

lo nuteistas 25 metams lagerio ir 5 metams apribotos teisės. Kalėjo Komijoje, Intos lageriuose. 1956 m. paleistas, grįžo į Lietuvą, gyveno Kulukiškių k., Kaišiadorių rajone. Mirė po sunkios ligos.

Palaidotas Kaišiadorių kapinėse.
Užjaučiame dukterį ir vaikaičius.

LPKTS Kaišiadorių filialas

Antanas Skrasnadowskis

1924–2008

Gimė Šlapučių k., Raseinių r., ūkininkų šeimoje. Tėvas tarpukariu išvyko į Braziliją, ten žuvo. Antanas augo prižiūrimas motinos. 1944 metais pašauktas į okupantų kariuomenę, pasirinko partizano kelią, ginkluotas 1944 metų gruodžio 17–21 dienomis dalyvavo garsiame Vozbutų kaimo mūšyje. 1947 metais suimtas. Nuteistas 25 metams lagerio. Per septyniolika kalinimo metų buvo metus „drausminamas“ uždarame kalėjime. 1964 metais grįžo į gimtusius Šlapučius. 1965 metais sukūrė šeimą su Antanina Ramanauskaitė. Dirbo kolukyje, vėliau ūkininkavo. Buvo aktyvus tremtinės klubo „Garsas“ narys, jam suteiktas kario savanorio statusas.

Palaidotas Čekiškės parapijos kapinėse.

Užjaučiame artimuosius.

LPKTS Raseinių filialas

Spalio 12 d. (sekmadienį) 14.30 val. Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejuje – partizanų dainų popietė. Koncertuos Kauno folkloro ansamblis „Kupolė“.

P.Plechavičiaus brolio Aleksandro duktė Alina Plechavičiūtė-Veigel susirinkusiesiems padėkojo už dėdės atminimo įamžinimą

Skelbimai

Spalio 19 d. (sekmadienį) Gėsaluose, Skuodo r., partizanų žūties vietoje, bus šventinamas atminimo ženklas. **11 val.** renkamės Ylakuose prie memorialo. **12 val.** šv. Mišios Ylakuų bažnyčioje. Po pamaldų vyksime atminimo ženklo šventinimo iškilmėms į Gėsalus. Vaišės Gėsalų mokykloje. Teirautis tel. (8 443) 25 914, 8 614 00 769.

SL289

Redaktorė: Jolita Navickienė
Redakcija: Aušra Šuopytė,
Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė

Tremtinys

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214
Indeksas 0117. El. paštas: tremtinys@erdves.lt , LPKTS puslapis internete: <http://www.lpkts.lt>
Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sask. AB "Vilniaus bankas", kodas 70440,Nr.LT18 70440600 0425 8365.
Spausdino spaustuvė UAB "Rinkos aikštė", Josvainių g. 41, Kėdainiai
Offsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 3800. Užs. Nr.

Kaina 1,40 Lt